

[Ministeren for skatter og afgifter.]

håndværket og den mindre industri, handelen, vognmandserhvervet og andre serviceerhverv (L 25).

Nærværende lovforslag går ud på, at der kan bevilges skattefritagelse for finansieringsinstitutter, der opnår statsgaranti i henhold til den af handelsministeren foreslåede lov.

I øvrigt skal jeg tillade mig at henvise til lovforslaget og dets bemærkninger samt det allerede fremsatte lovforslag fra handelsministeren.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til en velvillig og hurtig behandling i tinget.

Jeg skal derefter tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om beskatning ved fusion af aktieselskaber m.v.*

Fusionsloven har nu virket i knap et år, og det har vist sig at volde problemer for erhvervslevet at overholde den frist på 3 måneder, som loven fastsætter for indsendelse af fusionsdokumenter og oplysninger til statsskattedirektoratet.

Efter samråd med selskabsskattekommissionen foreslås fristen forlænget til 6 måneder fra fusionsdatoen, dog således at indsendelse må finde sted senest 1 måned fra den dato, da der er truffet beslutning om fusion.

Dernæst foreslås lovens anvendelsesområde udvidet til også at omfatte gensidige forsikringsforeninger, der kun overtager forsikringer med forpligtelse til deltagelse i det gensidige ansvar. Sådanne foreninger er ikke omfattet af den gældende lov, der kun omtaler gensidige forsikringsforeninger, der også overtager forsikring uden forpligtelse til deltagelse i det gensidige ansvar.

Endelig indeholder lovforslaget nogle konsekvensændringer som følge af den gennemførte lov om lempelse af dobbeltbeskatning af udloddede selskabsindkomster.

I øvrigt henviser jeg til lovforslaget og bemærkningerne dertil.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale det fremsatte lovforslag til velvillig og hurtig behandling i det høje ting.

Jeg skal endelig tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten. (Underholdsbidrag).*

Lovforslaget går ud på nogle ændringer i ligningslovens §§ 10 og 11.

De pågældende paragraffer i ligningsloven indeholder regler om den skattemæssige behandling af underholdsbidrag mellem ægtefæller og til børn. Ved lovforslaget foreslås der ændringer på to punkter.

Det foreslås, at fradragsretten for underholdsbidrag ved faktisk adskillelse ikke mere kun skal angå bidrag fastsat (eller godkendt) af det offentlige, men også gælde for bidrag, som parterne har aftalt, således at retsstillingen kommer til at svare til, hvad der gælder ved separation og skilsmisse. Samtidig tydeliggøres det dog, at den faktiske adskillelse skal skyldes parternes uoverensstemmelse.

Endvidere foreslås det, at fradragsret for underholdsbidrag til børn ikke mere skal være betinget af, at bidragyderen har forsørgelsespligt (eller bidragspligt) over for det offentlige for barnet. Betingelsen er stort set uden selvstændig betydning ved siden af det krav, der i øvrigt gælder om, at barnet ikke må være over 18 år.

Det bemærkes, at de foreslåede ændringer bl. a. skyldes en henstilling fra justitsministeriet om ændring af reglerne.

Der er ikke med de foreslåede ændringer forbundet provenumæssige konsekvenser af nogen betydning.

I øvrigt skal jeg henvise til de udførlige bemærkninger, der ledsager lovforslaget.

Med disse udtalelser skal jeg anbefale lovforslaget til en velvillig behandling i det høje ting.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Ebba Strange* (SF) til justitsministeren:

»Vil ministeren lade foretage en fornyet undersøgelse af forholdene omkring mordet på fru Else Gregersen i Egebæksvang Skov ved Espergårde den 30. juli 1975?«

(Spm. nr. 67).

Skriftlig begrundelse.

Gennem tre artikler i dagbladet Politiken den 24., 25. og 26. ds. har forfatteren Poul Ørum fremlagt et materiale, der sætter meget alvorlige spørgsmål ved, om den dømte Jakob Brølling faktisk er skyldig i det ovenfor omtalte mord, han i maj i år blev dømt for.

[Ebba Strange.]

Poul Ørum går så vidt, at han betegner den afsagte dom som justitsmord, hvilket politiet naturligvis afviser. Imidlertid påpeges der i artiklerne flere forhold, hvor opklaringsarbejdet og bevisførelsen synes at have lidt af mangler. Dertil kommer, at den dømte er en relativt svagt begavet ung mand, hvilket i sig selv gør hans situation vanskelig.

Jeg mener naturligvis ikke, at ministeren normalt hverken kan eller skal optræde som særlig klageinstans. Men når der så kraftigt som her rejses tvivl om grundlaget for en retsafgørelse af så alvorlig karakter, ville jeg finde det rimeligt, at ministeren sørgede for at lade foretage en tilbundsgående undersøgelse af alle forhold vedrørende sagen.

Ebba Strange (SF):

Mit spørgsmål til justitsministeren handler om den dom, der er blevet afsagt over en ung mand, der hedder Jakob Brølling, for mordet på fru Else Gregersen i Egebækvang Skov ved Espergærde, og jeg har begrundet spørgsmålet skriftligt.

Det, jeg gerne vil tilføje i dag, er, at jeg i dagens aviser har set, at sagen nu er gået til rigsadvokaten, men at rigsadvokaten på den anden side – det fremgår af dagbladet Aktuelt – ikke mener, at man kan blive ved med at koge suppe på en sag, når der ikke er grundlag for virkelig tvivl om dommens rigtighed. Det synes jeg jo nok er en lidt hurtig udtalelse af rigsadvokaten, og derfor er jeg interesseret i at høre ministerens svar på det stillede spørgsmål.

Jeg er godt klar over, at det helt afgørende er, om der kan skaffes yderligere oplysninger, og måske kan bare det, at vi rejser sagen her, og det, at forfatteren Poul Ørum har rejst tvivlsspørgsmål i sagen, være med til at skaffe disse yderligere oplysninger.

Så vidt jeg kan se, er der to alvorlige tvivlsspørgsmål, der er blevet rejst. Det første er selve skyldspørgsmålet, og det er naturligvis sin sag. Vi skal ikke være overdommere her i tinget, det skal justitsministeren heller ikke, og derfor er det selvfølgelig sin sag at sætte spørgsmålstegn ved et nævningetings afgørelse.

Det andet, der for mig er et problem, er de afhøringsmetoder, politiet har anvendt ved afhøringen af Jakob Brølling. Jeg mener, det er vigtigt at tage i betragtning, at den dømte er en meget svagt begavet ung mand med et dårligt sprog, og at netop en sådan ung mand kan

komme i en meget presset situation, når han er i timelange forhør. Et af de formål, jeg har med at opfordre til en genoptagelse, er, at man måske ved en genoptagelse af sagen kunne sikre sig, at Jakob Brøllings forsvarer kunne være til stede under afhøringerne og give ham den støtte, som jeg er helt sikker på at han har brug for.

Men det afgørende er, at de artikler, vi har læst i dagspressen, har skabt så megen usikkerhed om sagen, at jeg mener, det ikke alene for den dømtes skyld, men også for anklagemyndighedens egen skyld, er vigtigt, at sagen bliver genoptaget. Derfor mit spørgsmål til ministeren.

Justitsministeren (Orla Møller):

Jeg er glad for, at fru Ebba Strange så tydeligt betonede, at det ikke var ønsket med spørgsmålet at få mig til at tage stilling til eller vurdere rigtigheden af den afsagte nævningedom, for efter retsplejeloven har justitsministeren naturligvis ikke adgang til at kritisere, end-sige at ændre, fældede straffedomme. Beslutninger af den karakter kan kun træffes af domstolene.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at den domfældte ved et nævningeting i medfør af bestemmelsen i retsplejelovens § 977 har mulighed for at søge sagen genoptaget. En begæring herom skal indgives til den særlige klageret, og kun denne domstol kan beslutte genoptagelse af den konkrete sag.

Det er rigtigt, at jeg har rettet en henvendelse til rigsadvokaten, der yderligere har bedt stadsadvokat Hertz, som har behandlet sagen, om en udtalelse om den.

I forbindelse med de ting, som fru Ebba Strange sagde om usikkerhed, om tvivlsspørgsmål osv., er der kun den ene ting at sige, at dette skal vurderes af klageretten, og det er den eneste vej til at få sagen vurderet på ny.

Ebba Strange (SF):

Jeg skal bare takke for ministerens svar. En af forudsætningerne for, at en sag kan rejses ved den særlige klageret, er jo, at der er kommet nye momenter frem i sagen. Jeg kan derfor forstå, at ministeren mener, der er kommet nye momenter frem i sagen, siden han mener, der er grundlag for at rejse sagen på ny. Har jeg forstået dette rigtigt?

Justitsministeren (Orla Møller):

Nej, dette er ikke rigtigt forstået. Jeg giver

[Justitsministeren.]

mig ikke af med at vurdere, hvorvidt forfatteren Poul Ørums artikler har trukket nye ting frem, eller hvorvidt der i det hele taget er skabt nogen som helst form for usikkerhed omkring tingene. Alle disse problemer må vurderes af den særlige klageret, hvis sagen bliver indbragt for denne.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Fuglsang* (DKP) til forsvarsministeren:

»Finder ministeren det betryggende for dansk sikkerhed, at NATO-generalen Alexander Haig søger at skræmme Danmark med faren for atomangreb med det åbenbare formål at påvirke Danmark til at øge sine militære udgifter?«

(Spm. nr. 69).

Skriftlig begrundelse.

Ifølge et Ritzautelegram, der dog er bemærkelsesværdigt fortiet i dansk presse, har NATOs europæiske øverstkommanderende, den amerikanske general A. Haig, afholdt en pressekonference i Flensborg. Ved denne konkluderede generalen efter en af de mange store og dyre NATO-manøvrer dette efterår, at det som følge af det danske forsvars svaghed kunne vise sig nødvendigt tidligere end ønskeligt at gribe til brug af strategiske kampmidler som raketter og atomvåben mod mål i Danmark.

Fuglsang (DKP):

Man kan ikke sige, at det vakte større opsigt og bestyrtelse, da NATOs øverstkommanderende, den firstjernede general Haig, fremkom med de i mit spørgsmål omtalte udtalelser. Den meddelelse, jeg henviser til, var, som jeg også siger, ganske godt fortiet i pressen, som havde mere travlt med at fortælle, hvad de såkaldte østlande foretog sig.

Ikke desto mindre er det et vigtigt spørgsmål, som i høj grad har principiel betydning, også i den forstand, at meddelelsen så at sige er en konkret bekræftelse på det dokument, som det vesttyske blad *Stern* fremlagde i sit nr. 6 fra 1970 om eksistensen af en hemmelig USA-atomhåndbog, som ganske konkret angav atombombemål, ikke blot i de potentielle fjendelande, men også i neutrale lande som Finland og Østrig, og altså også i forbundsfællelande som bl. a. Danmark. Dette giver også

den principielle betydning, at det næsten ordret bekræfter, hvad følgerne kan være af at være medlem af en sammenslutning som NATO, nemlig det, som Alsing Andersen næsten profetisk forudsagde i sin tid, at det eneste, vi kunne opnå, var at gøre vores land til krigskueplads, og det var ikke noget særlig sikkert hverken for vores folk eller vores land.

Forsvarsministeren (Orla Møller):

Det er måske ikke så mærkeligt endda, at general Haigs udtalelser ikke fremkaldte den helt store opsigt i pressen, for det problem, han behandlede ved pressemødet i Flensborg den 21. oktober, drejer sig om noget, som har været debatteret ofte, også i den danske offentlighed. Det drejer sig om forholdet mellem NATOs og Warszawapagtens konventionelle styrker og den såkaldte atomtærskel, det vil sige det tidspunkt, hvor en eventuel storkonflikt kan udvikle sig til en atomar krig. Ifølge de oplysninger, jeg har modtaget, skal general Haigs udtalelser om disse forhold da også være blevet fremsat i tilslutning til nogle betragtninger over den fortsat stigende opbygning af Warszawapagtens konventionelle militære kapacitet.

Det må være indlysende, at når den ene part i et sådant magtsystem udbygger sin kapacitet hurtigere end den anden, så får det konsekvenser på længere sigt. Når vestlige politikere og militære ledere taler om muligheden for, at man kan blive tvunget til at gribe til anvendelse af taktiske atomvåben mod en eventuel angriber, så skyldes det, som det vil være de fleste bekendt, at de vesteuropæiske NATO-lande er langt underlegne, hvad angår de konventionelle styrker.

Efter min vurdering er det denne problematik, general Haig har berørt under sin pressekonference i Flensborg. Hensigten har ikke været at skræmme Danmark, men at give saglig og korrekt information, sådan som han gør over for andre NATO-lande, ikke mindst over for dem, hvis forsvar bygger på muligheden for tilførsel af allierede forstærkninger.

Jeg er derfor også hr. Fuglsang taknemlig for, at han med sit spørgsmål igen har givet mig lejlighed til at pege på sammenhængen mellem øst-vest-styrkeforholdet, hvad de konventionelle styrker angår, og atomtærsklen, som vi naturligvis alle må være interesseret i at holde høj. At general Haig skulle have gjort det samme i Flensborg under en pressekonfe-

[Forsvarsministeren.]

rence, kan jeg ikke finde noget ubetyggende i. Det ubetyggende i dette problem skal man efter min mening finde helt andre steder.

Fuglsang (DKP):

Jeg må foreløbig sige ministeren tak både for det, han sagde, og for så vidt også for det, han ikke sagde. Ministeren fremlagde sin bestemte opfattelse, nemlig at det er et spørgsmål om den nødvendige balance med hensyn til konventionelle våben mellem Warszawapagtlandene og NATO-landene. Men det, som fremgår af referatet, er, at Haigs tale indeholdt en henstilling til andre NATO-lande og i det konkrete eksempel specielt til Danmark om, hvor nødvendigt det var, at vi styrkede os, og det er rigtigt, at der her var tale om konventionelle våben. I modsat fald, hedder det i telegrammet, vil det i en krigssituation blive nødvendigt at gribe til strategiske kampmidler som raketter og atomvåben hurtigere, end det er ønskeligt. Det ligger jo fuldkommen på linje med det, som bladet Stern oplyser, nemlig at der findes en sådan hemmelig atomhåndbog, som ganske vist ingen af USAs forbundsfæller kender, og som selvfølgelig ministeren heller ikke kan kende, da den kun ligger i amerikanernes hænder. Det er ikke ukendt for NATOs strategi overhovedet i tilfælde af en krig at lægge så at sige en dødszone ned igennem Europa, en zone, som altså efter den tale her også skal omfatte vores land.

Ville det i hvert tilfælde ikke være rigtigt at få undersøgt, hvad Haig i virkeligheden har sagt? Jeg må opfatte det som trusler, opfatte det som en henstilling om at bringe vores rustning op i den højde, man ønsker fra den side, ellers kan Danmark risikere dit og dat. Ville det ikke være rigtigt at få undersøgt, hvad der i virkeligheden ligger deri, så man ikke står med mere eller mindre løse opfattelser?

Forsvarsministeren (Orla Møller):

Hr. Fuglsang gør mine militære kundskaber meget mere ære, end det er rigtigt. Det er ikke min opfattelse, jeg har givet udtryk for her i dag med hensyn til vurderingen af forholdet mellem de konventionelle styrker i NATO og Warszawapagten; det er ganske enkelt det, som NATO-landene har været enige om i adskillige år, og den problematik, som er fremført, er også en problematik, vi kender særdeles godt.

Der er ingen grund til at prøve på at få nogen til at tro, at der skulle være tale om et

særligt skræmmebillede, heller ikke over for landet Danmark. NATO-myndighederne har igennem flere år ønsket, at der skulle være større lighed på det punkt, der hedder de konventionelle styrker inden for de to pagter. Ved den lejlighed, der her er tale om, har general Haig sagt ganske utvetydigt – og vi behøver ikke undersøge den sag nærmere, for jeg står med telegrammet foran mig – at der lægges overordentlig vægt på i Warszawapagts lande at få øgede styrker, i hvert fald når det drejer sig om en bedre udrustning. Det beløb, der anvendes, er af en meget stor størrelsesorden, så meget som 11–15 pct. NATO har af sine lande ønsket 5 pct. Så siger han: »I denne forbindelse er det, jeg gør opmærksom på, at hvis forskellen bliver større og større, så kan det placere Vesten over for, ja, nærmest tvinge Vesten til, at lægge større vægt på vor tillid til anvendelse af nukleare våben med alle de uønskelige aspekter, der er i en sådan sag«. Jeg tror, det er sagt meget afbalanceret og tydeligt.

Ninn-Hansen (KF):

Forsvarsministerens svar og redegørelse for situationen imellem NATO og Warszawapagtlandene fandt jeg var yderst rigtige og saglige. Jeg opfattede forsvarsministeren på den måde, og jeg beder om at blive rettet, hvis jeg har misforstået det, at forsvarsministeren stærkt advarer imod at forrykke balancen med hensyn til konventionelle våben imellem Warszawapagtlandene og NATO. Dette betyder jo på et tidspunkt, hvor der foregår en oprustning i Warszawapagten, at vi ikke kan sænke styrken af de forsvarskræfter, vi har i konventionelle våben, medmindre vi vil risikere, at en atomkrig i givet fald rykker nærmere.

Jeg tror, det kun er hr. Fuglsang, der kan have den opfattelse, at det er USA, der er bestemmende for atomstrategien. Jeg tror, alle andre er fuldstændig klar over, at Danmark og andre NATO-lande er medbestemmende over atomstrategien. Derfor kan forsvarsministeren med vægt sige, at atomtærsklen sænkes, at faren for atomkrig rykker nærmere, hvis vi hindrer en balance på konventionelle våben imellem Warszawapagten og NATO. Sådan har jeg forstået forsvarsministerens advarsel til os selv og til andre vestlige lande, og jeg takker for det.

Fjerde næstformand (Poul Dam):

Jeg har forstået indlægget som et supplerende spørgsmål.

Forsvarsministeren (Orla Møller):

Der var i hvert fald det spørgsmål i det, om den fremstilling, der blev givet, også var helt i overensstemmelse med den, som jeg havde givet. Det var den i hvert fald, så længe det drejede sig om det rent principielle, om de konventionelle styrkers betydning i forholdet til atomtærsklen, for der er ingen tvivl om, at jo ringere forholdet er, jo svagere den vestlige alliance er, desto større er risikoen for, at der kan blive tale om brug af nukleare våben. Men hvis hr. Ninn-Hansen med dette også ville trække direkte konklusioner med henblik på de forhandlinger, vi sidder i for øjeblikket, så har jeg altså ikke sagt noget.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Winnie Russell* (S) til socialministeren.

»Vil ministeren oplyse, hvori forskellen består imellem den tidligere lov om børne- og ungdomsforsorg § 27, stk. 2, nr. 5, og bistandslovens §§ 33, 46 og 40, hvorefter man kan yde økonomisk støtte til familier eller børn, som man tidligere ydede efter § 27, stk. 2, nr. 5?« (Spm. nr. 70).

Skriftlig begrundelse.

Før bistandslovens ikrafttræden ydede kommunerne hjælp til enlige med børn, når der var opstået alvorlige økonomiske problemer efter lov om børne- og ungdomsforsorg § 27, stk. 2, nr. 5.

Efter bistandslovens ikrafttræden er der opstået adskillige tilfælde, hvor nogle kommuner nægter at følge hidtidig praksis, men giver afslag på hjælp efter bistandslovens henstillings- og pålægsbestemmelse i § 33, stk. 1, nr. 1, og betalingsparagraffen, § 46, stk. 2, samt § 40, stk. 1 og stk. 2. Alle paragrafferne har til formål at hjælpe familier og børn, der er socialt truet.

Konsekvensen af dette er en klar forringelse af den sociale lovgivning over for en enkelt gruppe mennesker ved bistandslovens ikrafttræden.

Winnie Russell (S):

Jeg har stillet dette spørgsmål på baggrund af nogle konkrete sager.

Tidligere har man over børne- og ungdomsforsogsloven hjulpet enlige mødre med børn, når de er kommet i en økonomisk vanskelig

situation. Man har vel nok gjort det, at man har sagt, at nok yder lovgivningen i princippet ikke hjælp til f. eks. en lønindtægt eller en anden form for indtægt, men man er på grund af børnene og muligheden for, at hvis ikke man hjalp dem, så blev de fjernet fra hjemmet, gået ind og har hjulpet disse familier. Vi har nogle paragraffer i bistandsloven, der skulle åbne for de samme muligheder, men det konkrete i sagen er, at der er flere kommuner, der, efter at bistandsloven er trådt i kraft, nægter at gøre brug af disse muligheder i bistandsloven; de har altså ændret praksis med bistandslovens ikrafttræden.

Jeg har et konkret eksempel i øjeblikket fra en anden del af landet, hvor en enlig mor, der ikke kan få arbejde på grund af arbejdsløshed, har gjort det fornuftige, at hun har videreuddannet sig som sygehjælper. Hun sidder i en ret dyr lejlighed sammen med sin søn, fordi hun ikke kan få andet og ikke kan få et job som sygehjælper, men er lovet det i midten af foråret næste år. Da hun ikke kunne klare sine udgifter, gik hun på bistandskontoret og bad om at få hjælp. Det svar, hun har fået så sent som i slutningen af sidste uge, var, at man kunne hjælpe hende med at skaffe et værelse, og så kunne barnet ellers komme på børnehjem i mellemtiden. Det kan ikke være rimeligt og rigtigt, og det er vel heller ikke hensigten med lovgivningen.

Jeg har et andet eksempel, hvor en enlig mor, der stod på gaden med et par børn for et par år siden, blev hjulpet ind i en dyr lejlighed over den tidligere lovgivning. Da bistandsloven trådte i kraft, lukkede man for pengeassen, og nu står hun simpelt hen i den situation, at hun skal på gaden igen.

Derfor har jeg stillet dette spørgsmål og bedt ministeren om at svare på, hvilken forskel der er imellem den paragraf, der hjalp disse familier i den tidligere lovgivning, og de paragraffer, vi har i bistandsloven i dag, som, mener jeg det var hensigten, skulle tjene samme formål.

Socialministeren (Eva Gredal):

Efter børneforsogslovens § 27, stk. 2, nr. 5, en almindelig kendt paragraf, kunne det daværende børne- og ungdomsværn yde økonomisk hjælp til betaling af huslig bistand i tilfælde af forældrenes sygdom eller til afhjælpning af forbigående vanskeligheder for familien, når en anbringelse uden for hjemmet derved kunne

[Socialministeren.]

undgås. En tilsvarende regel findes i bistandslovens § 40, stk. 2. Det siges her, at der under forbigående vanskeligheder kan ydes en familie med et eller flere børn under 18 år hjælp til foranstaltninger, der bevirker, at børnenes anbringelse uden for hjemmet kan undgås, eller at deres hjemgivelse kan fremskyndes. Andre forbigående vanskeligheder for familien kan afhjælpes efter § 40, stk. 1, der handler om hjælp til enkeltudgifter.

De andre bestemmelser, der nævnes i spørgsmålet, er bistandslovens § 33 sammenholdt med § 46, stk. 2. Efter disse regler kan det sociale udvalg meddele henstilling eller pålæg med hensyn til et barns pleje eller behandling, opdragelse, uddannelse eller arbejde, og der kan ydes hjælp til udgifter, der står i direkte sammenhæng med sådanne henstillinger eller pålæg. Tilsvarende regler fandtes også i børneforsorsloven.

Med disse bestemmelser i bistandsloven er der gode muligheder for at yde hjælp til familier med børn, som befinder sig i en socialt truet situation.

Jeg vil godt til sidst understrege, hvad jeg er helt klar over at spørgeren ved, at jeg ikke efter bistandsloven har mulighed for at gribe ind over for de sociale udvalgs afgørelser i konkrete sager, ligesom jeg ikke havde mulighed for det efter den tidligere børneforsorslov. Hvis en ansøger om hjælp får afslag, så må pågældende i givet fald klage til amsankenævnene og i København og Frederiksberg direkte til den sociale ankestyrelse.

Winnie Russell (S):

Jeg takker socialministeren for det positive svar. Det glæder mig, at der efter socialministerens opfattelse ikke er sket nogen forringelse efter bistandslovens ikrafttræden på dette område. Men det viser sig jo altså, at kommunerne ikke har den samme opfattelse som socialministeren. Selvfølgelig er jeg da klar over, at ministeren ikke kan træde ind i kommunernes afgørelser, men ville der ikke være en mulighed for, at socialministeren måske igennem Meddelelser fra socialministeriet til kommunerne på en eller anden måde tydeliggjorde, at det har været meningen, at disse paragraffer skulle benyttes efter hensigten?

Socialministeren (Eva Gredal):

Det er jo beklageligt, at der er forskellige

opfattelser ude omkring i kommunerne. Jeg håber, at vi snart får nogle afgørelser fra amsankenævnene, hvis der er disse skævheder. Men jeg vil meget gerne positivt overveje det og udsende mit svar i Meddelelser fra socialministeriet til kommunerne.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Gerda Møller* (KF) til undervisningsministeren:

»Mener ministeren, at det er forsvarligt, at offentlige forskningsmidler anvendes til en ny undersøgelse af Christianiabeboernes baggrund og situation, når der allerede foreligger resultatet af en undersøgelse af kriminaliteten i fristaden?«

(Spm. nr. 62).

Skriftlig begrundelse.

Baggrunden for mit spørgsmål er lederen i Berlingske Tidende den 21. oktober, af hvilken det tillige fremgår, at spørgeskemaerne skal godkendes af christianitterne før udsendelsen, samt at undersøgelsen skal dokumentere initiativtagernes, adjunkt Flemming Balvigs og socialrådgiver Tine Brylds, bange anelser eller, sagt med andre ord, skal dokumentere deres forudfattede meninger.

Fjerde næstformand (Poul Dam):

Dette spørgsmål vil ligesom det følgende spørgsmål blive besvaret af finansministeren.

Gerda Møller (KF):

Mit spørgsmål til undervisningsministeren går på, om ministeren finder det forsvarligt, at offentlige forskningsmidler skal anvendes til en ny undersøgelse af Christianiabeboernes baggrund og situation, når der allerede foreligger resultatet af en undersøgelse af kriminaliteten i fristaden.

Jeg er helt enig med Berlingske Tidende, som har taget fat på dette spørgsmål. Det, der er det mærkværdige ved den undersøgelse, er, at det jo på forhånd er fastlagt, hvem undersøgelsen skal gavne, nemlig christianitterne, De, der skal undersøges, altså christianitterne, skal selv bestemme, hvad det er, de skal spørges om, og på forhånd er det lagt fast, hvad der skal dokumenteres: forskernes bange anelser, altså kan man sige: forskernes forudfattede meninger.

Jeg finder, at det er ekstra uforståeligt, at

[Gerda Møller.]

der skal bevilges penge til en sådan undersøgelse, når vi herinde i folketinget har vedtaget, at Christiania skal nedlægges. Det er jo ikke med det konservative folkepartis gode vilje, at det ikke allerede er sket. De sidste forlydender, der kommer rundt omkring fra, siger jo, at de mennesker, der i dag bor i Christiania, ikke er dem, der oprindeligt søgte derud, dem, der foretrak at leve i et alternativt samfund. Nu er det blot folk, der kommer alle mulige vegne fra, fordi de på den ene eller den anden måde er kommet på kant med samfundet.

Jeg finder, at det er fuldkommen meningsløst, at vi skal bruge penge til denne undersøgelse.

Finansministeren (Heinesen):

Ifølge § 2, stk. 2, i lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner, træffer institutionerne selv afgørelse om den forskning, der skal drives, og i henhold til samme lovs § 13, stk. 2, sikres den enkelte forskers forskningsfrihed ved, at institutrådet ikke kan træffe beslutning om den enkelte forskers valg af forskningsopgave. Det må være mit svar til fru Gerda Møller.

Jeg kan i øvrigt henvise til det svar, som undervisningsminister Ritt Bjerregaard den 23. april 1975 gav på et spørgsmål fra medlem af folketinget, hr. Voigt, og hvori ministeren tog skarpt afstand fra enhver tanke om censur fra statsmagtens side over for forskning.

Gerda Møller (KF):

Det er heller ikke min mening, at der skal udøves censur. Jeg kunne da godt tænke mig at stille ministeren det tillægsspørgsmål, hvornår der så fra undervisningsministerens side kan ventes et forskningspolitisk udspil for at få en hårdt tiltrængt fornuftig styring af universitetsforskningen.

Jeg er godt klar over, at det ligger, som det gør. Men jeg tænker på, at vi først og fremmest må have en nøjere evaluering, der bygger på faglig ekspertise, hvad evalueringen jo ikke gør i dag, altså en evaluering af institutternes og hovedområders forskning som baggrund for tildelingen af bevillingerne på alle niveauer, og også en forpligtelse til, at enhver forsker lader sin forskning evaluere. Efter min mening kan det ikke være tilstrækkeligt, at man bare kan meddele i årsberetningen for de forskellige institutter eller hovedområder, hvad der har

været forsket i. Jeg tænker også på, at der i højere grad må bygges på forskningspolitiske overvejelser end på hensynet til det fastansatte personale.

Det er jo rigtigt, at universiteterne skal vise større åbenhed over for samfundet, og at de skal opfylde væsentlige dele af samfundets behov for forskning, men det er nu ikke mit indtryk, at den opgave, som de pågældende mennesker har taget sig på, er af egentlig samfundsrelevant betydning.

Finansministeren (Heinesen):

De meget vidtrækkende spørgsmål, som fru Gerda Møller her stiller i anden omgang, og som jo ikke har nogen direkte relation til den sag, som diskuteres i spørgsmålet, finder jeg det mest passende at undervisningsministeren selv får lejlighed til at redegøre for ved en senere lejlighed. Det spørgsmål, som jeg har besvaret, og det svar, som jeg har givet fru Gerda Møller, er en klar og utvetydig konsekvens af den lov, som fru Gerda Møller selv har stemt for.

Erlendsson (FP):

Den rodede og mærkværdige situation, som folketinget er kommet ud i derved, at den socialdemokratiske regering i sin tid tillod en ulovlig besættelse af Christiania og siden har vist en absolut mangel på evne til at bringe ordnede forhold på dette område, forstærkes i dag ved, at den tillader at sætte forskningsprojekter i gang, hvor man på forhånd har udtalt, hvilket resultat man ved den såkaldte forskning ønsker at nå.

Nu har finansministeren jo selv en videnskabelig baggrund i et universitetsstudium. Jeg vil gerne spørge finansministeren: er dette forskning, eller er det pseudoforskning? Jeg mener det sidste.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Gerda Møller (KF) til undervisningsministeren:

»Vil ministeren forhindre, at den nye skolelov udnyttes til at afskaffe kristendomsundervisningen, som det er sket i 8. b på Grundtvigsskolen i Nykøbing S.?«

(Spm. nr. 66).

Finansministeren (Heinesen):

Ifølge den nye folkeskolelovs § 4, stk. 1, om-

[Finansministeren.]

fatter undervisningen i kristendomskundskab alle klassetrin i grundskolen undtagen 7. eller 8. klassetrin, og jeg er naturligvis enig i, at loven ikke skal kunne udnyttes til at afskaffe undervisningen i dette obligatoriske fag.

Hvad angår det konkrete tilfælde, der omtales af fru Gerda Møller, er jeg ikke i stand til at tage stilling hertil på det foreliggende grundlag, men undervisningsministeriet vil nu på den givne foranledning indhente nærmere oplysninger og udtalelser om sagen fra amtsrådet, der ifølge skolestyrelsesloven har tilsynet med kommunernes skolevæsen, og fra de stedlige kommunale skolemyndigheder, og når sagen er behørigt undersøgt, vil der tilgå fru Gerda Møller et skriftligt svar.

Gerda Møller (KF):

Man kan måske nok undre sig over, at man ikke i undervisningsministeriet kender mere til denne sag, som jo har været omtalt i bl. a. den lokale presse, ligesom den også har veriseret mellem skolekommission, skoleinspektør og amtsskolekonsulent Bodi i det pågældende amt. Men jeg er i hvert fald i første omgang tilfreds med, at ministeren er enig i, at det ikke var den måde, fritagelsesbestemmelsen skulle bruges på.

Jeg mener, at det er helt grotesk, det, der er sket på den pågældende skole, hvor eleverne for at få plads til et valgfrit fag får deres forældre til at udvirke en fritagelse for at deltage i faget kristendomsundervisning. Så viser det sig, at de får flere valgfrie fag, end de må have, og så får eleverne en fritime i stedet for kristendomsundervisning, og læreren, der egentlig skulle have undervist dem, er nu også ledig og altså til rådighed for skolen som vikar. Det sidste er ikke afgørende i denne sag. Det, der er det afgørende i denne sag, er fritagelsesmuligheden, og jeg finder det helt ulogisk, at der skal være en sådan mulighed, når faget er blevet til et kundskabsfag.

Vi finder også, at det er en stærk forringelse i forhold til den gamle lov.

Uanset hvilket trossamfund en elev måtte tilhøre, er efter vor mening kristendommen en så væsentlig del af det danske samfunds kulturgrundlag, at ingen elev i den danske folkeskole bør savne forsvarlig undervisning i det pågældende fag. Hvis der endelig skal være en fritagelsesmulighed, bør den efter vores mening

kun gælde for et barn, der tilhører et andet trossamfund.

Jeg vil gerne stille finansministeren det tilægsspørgsmål: er ministeren indstillet på for at forebygge gentagelser af det, der her er sket, at ændre den pågældende § 5, stk. 2, i folkeskoleloven i overensstemmelse med dette og samtidig helt klart præcisere, at en fritagelsesansøgning må være indgivet i god tid før det nye skoleår, således at fritagelsen ikke sker på grundlag af en stemningsbølge, men efter grundig overvejelse i det enkelte hjem?

Finansministeren (Heinesen):

Jeg må sige til fru Gerda Møller, at der er ikke tale om, at undervisningsministeriet ikke kender sagen. Undervisningsministeriet kender udmærket sagen, men undervisningsministeriet har ikke de udtalelser fra amtsrådet og fra de stedlige kommunale skolemyndigheder, som er fornødne, for at sagen kan få en passende behandling.

Jeg mener, at før man har fået materialet ind i denne sag og har haft lejlighed til at overveje den nøjere, er det alt for tidligt at begynde at tage stilling til, om § 5, stk. 2, i folkeskoleloven skal ændres. Jeg mener, at der er mange interessante spørgsmål i denne sag, der skal afklares først, og jeg skal gerne antyde et af dem. Et af de spørgsmål, der efter min bedømmelse kunne være af betydning, er, om skolens vejledning over for forældrene har klargjort, at der ikke kunne være tale om en slags »bortvalg« i forbindelse med skemalægningen.

Gerda Møller (KF):

Nu var jeg ellers meget tilfreds med, at det var den tidligere undervisningsminister, der skulle besvare spørgsmålet i stedet for den nuværende undervisningsminister, for i det lovforslag, som daværende undervisningsminister Heinesen lagde på folketingets bord, havde man netop den bestemmelse, at fritagelse kun kunne ske, hvis børnene tilhørte et trossamfund uden for folkekirken, og så havde jeg da håbet på, at i hvert fald jeg kunne have fået lidt forståelse. Men jeg vil vende tilbage til sagen i forbindelse med de ændringer, som vi i vort parti agter at komme med forslag om på folkeskolelovsområdet.

Med dette bortvalg er der jo ikke tale om anskaffelse af en eller anden brugsgenstand, som familien skal tage stilling til, men om,

[Gerda Møller.]

hvorvidt man vil være med til at give sit barn et ståsted i tilværelsen og derved gøre det mere egnet til at vurdere alle de påvirkninger, som det uundgåeligt kommer ud for senere i livet. En af baggrundene for, at vi har været meget skeptiske, er de erfaringer, man har gjort i nogle vesttyske stater, hvor man også har indført den generelle fritagelsesmulighed; her kan man se hele klasser, som eventuelt er blevet lidt uenige med deres lærer eller har følt eksamenspres el. lign. som værende lidt for snærende for dem, anmode om en fritagelse. For mig at se er det for både elever og forældre nok noget meget, meget svært noget, hvis man først har bedt sig fritaget, så at anmode om igen at komme til at deltage i undervisningen. Det er ligesom en slags bekendelseshandling, og sådan ønsker vi ikke det skal blive, så jeg håber på, at vi kan få forståelse for vore synspunkter, når vi til sin tid fremlægger dem.

Finansministeren (Heinesen):

Jeg er naturligvis altid taknemlig for at blive mindet om mine gode gerninger, og fru Gerda Møller har jo ganske ret i, at var den pågældende bestemmelse i mit forslag blevet vedtaget, så havde dette problem i dag ikke eksisteret. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at understrege endnu en gang, at regeringen er af den opfattelse, at loven ikke skal kunne udnyttes til at afskaffe undervisningen i kristendomskundskab, men jeg føler mig altså ikke på nuværende tidspunkt overhovedet overtydet om, at en ændring af den eksisterende lov er nødvendig for at nå dette mål.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Fuglsang* (DKP) til ministeren for offentlige arbejder:

»Hvilke forholdsregler agter ministeren at træffe for ikke at forspilde den mulighed for at skaffe beskæftigelse til danske arbejdere og øgede indtægter til DSB, der er opstået ved DDRs tilbud om at udlosse dele af sin tømmerimport i danske havne for derfra med tog at transportere det til dets bestemmelsessted i DDR?«

(Spm. nr. 68).

Skriftlig begrundelse.

Da DDR for nogen tid siden fremsatte ønske om at lade en del af sin import af tøm-

mer gå over danske havne, blev det af mange hilst som et positivt tilbud til gavn for begge parter.

Det gjaldt ikke mindst havnearbejderne, der beskæftigelsesmæssigt i høj grad er ramt af den økonomiske krise, og som med bitterhed har set, at meget af deres arbejde er gået tabt i kraft af den »alfragtaftale«, der trækker betydelige dele af dansk eksport og import over Hamburg.

Fuglsang (DKP):

Jeg skal ikke føje ret meget til den motivering, jeg har givet for spørgsmålet. Både den beskæftigelsesmæssige betydning for os selv og den økonomiske fordel, som det kan have for statsbanerne, ligger umiddelbart klar.

Så har jeg set i debatten omkring dette spørgsmål, at der er talt lidt om kapacitetsvanskeligheder, og hvis denne side af sagen skulle foranledige, at man tager spørgsmålet om havneforhold og hele overfartsproblemet op til ny overvejelse, vil det kun være godt. Vi oplever jo netop i denne tid, at der er en meget stor rejselyst både hos ministre, erhvervsfolk og andre med henblik på at styrke forbindelserne med den del af Europa, som betjenes af trafikken mellem Danmark og DDR, og hvis der kunne gøres noget for yderligere at skabe gunstige forhold, vil det ikke være af vejen.

Ministeren for offentlige arbejder (Niels Mathiasen):

Jeg må begynde med at sige, at det endnu ikke har været muligt for DSB at få oplysning fra DDR om mængder og tidspunkter for de nævnte trætransporter.

DSB har alligevel tilbudt at udføre de af DDR ønskede trætransporter i det omfang, som den eksisterende kapacitet og hensynet til øvrige forsendere giver mulighed for.

Bestanden af åbne godsvogne er naturligvis tilpasset det normale behov, og da efterårsmånederne i forvejen er spidsbelastningsperiode, har det derfor kun været muligt for DSB at tilbyde indtil 35 vogne til læsning pr. dag i 6 dage ugentlig. En medvirkende årsag til begrænsningen er, at den med østtyske jernbaner aftalte sejlplan for den fælles færgerute Gedser-Warnemünde ikke tillader overførsel af et større ugentligt antal vogne end de tilbudte 210. Ved fastlæggelsen af rutens kapacitet i vintersejlplanen 1976-77 forelå der ingen oplysning om de her omtalte trætransporter, og der er på

[Ministeren for offentlige arbejder.]

nuværende tidspunkt ingen muligheder for kapacitetsforøgelse, altså i den øjeblikkelige situation.

Der har fra DDRs side også været fremsat ønske om fragtnedsættelse for dansk transportstræk. DSB har måttet give afslag herpå. Årsagen er dels, at der for at bringe vognene frem til læsning og i en vis udstrækning også efter aflæsning er tale om et ret betydeligt tomløb, dels, at vognene med en last på gennemsnitlig ca. 10 t giver en for lav fragttindtægt til, at prisreduktion kan komme på tale, når hensynet til normal drift skal tilgodeses.

Selv om DSB således ikke fuldt ud har kunnet tilgodese DDRs ønsker, er det dog min opfattelse, at tilbuddet om levering af 210 vogne pr. uge i væsentlig grad kan opfylde transportbehovet, idet der inden for denne ramme indtil årsskiftet vil kunne banetransporteres ca. 16.000 t træ fra danske havne til DDR.

Jeg deler naturligvis fuldt ud hr. Fuglsangs ønske om at skaffe beskæftigelse til danske havnearbejdere, men det er mit absolutte indtryk, at DSB i denne sag ud fra den øjeblikkelige situation har handlet forretningsmæssigt helt korrekt.

Fuglsang (DKP):

Jeg kan kun takke ministeren for de oplysninger, som vi har fået, men alligevel kunne jeg godt tænke mig, om vi kunne få lidt mere positivt at vide.

Sagens kerne er jo på den ene side, som jeg sagde i mit første indlæg, at der gøres ganske meget på alle andre områder for at styrke forbindelsen med de socialistiske lande, og på den anden side kan vi glædeligvis også konstatere, at netop Gedser-Warnemünde-ruten er i fremgang, og det kan vel kun være i begges interesse, at denne fremgang øges.

En af de ting, som jeg godt vil bede om at man overvejer yderligere, er spørgsmålet om kvantumsrabatten. Sagens kerne er jo, at Danmark her ligger i konkurrence med andre lande, ikke mindst med vesttyske havne og Bundesbahn, og alle andre steder tager vi nøje i agt, at vi virkelig er konkurrencedygtige, så også dette spørgsmål bør spille ind.

Jeg ved, at trafikministeren er på nogenlunde talefod med sin DDR-kollega, og jeg vil spørge, om han ikke tror, man kunne komme lidt længere ved forhandlinger indbyrdes.

Ministeren for offentlige arbejder (Niels Mathiasen):

Jeg skal da ved given lejlighed gerne komme ind på det spørgsmål også med min østtyske kollega, men jeg vil sige, at det, der også er væsentligt her, er, om det er andet end en engangsforestilling, en engangsforretning, for planlægningen af kapaciteten i fremtiden må jo rette sig efter, om det er en engangshistorie eller det er noget, der bliver en fast forretning.

Der ligger en række problemer her, som man må tage nøje hensyn til i den videre planlægning.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Hagen Hagensen (KF) til ministeren for offentlige arbejder:

»Vil ministeren begrunde, hvorfor DSB forlader forpagtningsprincippet i sin kioskdrift til fordel for fast ansatte bestyrere, og vil han drage omsorg for, at den planlagte ombygning af kioskerne til små butikker ikke vil betyde konkurrence for selvstændige mindre handlende?«

(Spm. nr. 78).

Skriftlig begrundelse.

I Berlingske Tidende for 22. oktober beklager direktør P. Herp, DSB-kioskerne, at disse har givet utilfredsstillende driftsresultater på grund af konkurrence fra »benzinstationer, bager og supermarkeder«. Det hedder også, at mange kiosker vil blive ombygget til små butikker, som man kan få øje på, og at de skal virke så indbydende, at de kan trække kunder til.

DSB-kioskerne må i særlig grad betragtes som en service over for de rejsende, og det virker derfor urimeligt, når der på denne måde fra en statsvirksomhed som DSB direkte opfordres til konkurrence med selvstændigt næringsdrivende.

Det forekommer i det hele taget ejendommeligt, at DSB åbenbart nu agter at ændre den hidtidige kundeservice til almindelig konkurrencepræget forretningsvirksomhed.

Ministeren for offentlige arbejder (Niels Mathiasen):

Spørgeren synes at være af den opfattelse, at DSB selv driver kioskvirksomhed på sine om-

[Ministeren for offentlige arbejder.]

råder, og at DSB nu er på vej til at forlade det hidtidige forpagtningsprincip for kioskdirift.

Denne opfattelse er ikke korrekt.

Kioskvirksomheden på DSBs områder er som tidligere udforpagtet; den eneste forskel er, at to tidligere hovedforpagtere i 1974 blev afløst af én.

Kioskvirksomheden omfatter i dag 177 kiosker, hvoraf 132 drives af underforpagtere og 45 af bestyrere, som er ansat hos hovedforpagteren. Forskellen på underforpagterkiosker og bestyrerkiosker er egentlig kun, at underforpagterne får en vis avance af omsætningen, hvorimod bestyrerne får en fast løn.

Det er hovedforpagterens opfattelse, at en bestyrer på fast løn især for de store kioskers vedkommende for ham er en bedre løsning end underforpagtersystemet. Hvorvidt dette er rigtigt, kan hverken DSB eller jeg bedømme. Hovedforpagteren er en privat erhvervsdrivende, og ligesom andre erhvervsdrivende må han inden for visse grænser selv bestemme, hvad der er bedst for hans virksomhed.

Hr. Hagen Hagensen spørger mig endvidere, om jeg vil drage omsorg for, at den planlagte ombygning af kioskerne til små butikker ikke vil betyde konkurrence for selvstændige mindre handlende. Jeg kan ikke rigtig se, hvordan jeg skulle gøre det, og jeg kan heller ikke rigtig se, om det er rimeligt.

Kioskerne på DSBs områder er ganske vist etableret med det primære formål at betjene det rejsende publikum, men man kan jo ikke godt restringere dem til kun at betjene dette, der er jo også et stort antal andre mennesker, der af den ene eller den anden grund har et ærinde på stationen, ikke mindst i weekenderne. Stationskioskerne har i lang tid været forretnings- og konkurrencemæssigt lidende på grund af mangel på modernisering og er derved stagneret eller gået ned i omsætning. Også en stationskiosk må kæmpe for at overleve, og jeg finder det derfor ganske naturligt, at man, når der nu endelig skal foretages helt nødvendige moderniseringer, også sørger for, at dette gøres på en måde, som er i overensstemmelse med publikums, omgivelsernes og konkurrencens krav. Det er på den måde, andre kiosker arbejder, og det må også være på den måde, DSBs hovedforpagter, hans underforpagtere og bestyrere må kunne arbejde.

Lad mig til sidst sige, at der ikke fra DSBs eller fra statens side finder nogen subventioner

ring sted af kioskdirften. Der investeres ganske vist med DSB som husvært over finansloven i de nødvendige forbedringer og vedligeholdelser af lokaler og nagelfast inventar, men for dette kræves en afgift til dækning af huseje, afskrivning og forrentning. Kan omsætningen og driftsresultatet ikke dække denne afgift, vil kiosken normalt blive nedlagt.

Det er de faktiske realiteter og de vilkår, som hovedforpagteren og hans mange ansatte må arbejde under, og det er næppe anderledes for deres kolleger og konkurrenter på kiosksområdet andre steder. Jeg finder det derfor særdeles berettiget, at også disse mennesker får lejlighed til fri erhvervsudøvelse på sunde forretningsmæssige vilkår.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg vil gerne begynde med at sige tak til ministeren for en meget klar tilkendegivelse af, hvorledes forholdene er omkring DSBs kiosker. Det er altså ikke DSBs kiosker, de er udforpagtet, som ministeren nævnte det, og således, at en del af dem drives af underforpagtere og nogle af bestyrere. Jeg er så klar over, at DSB ikke har andet og mere med dette at gøre, end at man lejer ud på visse vilkår butiksarealer, måske rettere kioskarealer, som man kan drive denne virksomhed fra.

Men det er jo netop det, der er problemet, at der efter min opfattelse alene skal kunne drives kioskvirksomhed, hvis primære formål givet er at betjene de rejsende og for den sags skyld også andre, der kommer på jernbanestationer og lignende steder. Ifølge udtalelser i pressen af direktør Herp fra DSB-kioskerne vil man nu have disse ombygget til små butikker, således at man derigennem kan få dem til at give bedre driftsresultater, fordi man har mærket konkurrence fra benzinstationer, bager og andre. Her er det, jeg kommer ind med spørgsmålet om, hvorvidt DSB ikke vil sørge for, at man ikke konkurrerer med det almindelige næringsliv, når der er tale om det, som jeg synes er naturligt her: et serviceorgan for dem, der har deres gang på jernbanestationer, hvad enten de skal rejse eller bare kommer der. Man må være ganske klar over, at der gennem muligheden for at have åbent på andre tider, end næringslivet i øvrigt kan have det, bliver tale om en fordel i forhold til andre.

Så vil jeg da også gerne spørge: når man taler om, at der skal finde ombygninger sted, så kioskerne kan blive til disse små butikker, er

[Hagen Hagensen.]

det så noget, DSB skal sætte sig i udgift for mod muligvis at få en yderligere afgift ind?

Ministeren for offentlige arbejder (Niels Mathiasen):

Jeg må gentage, at disse kiosker er en privat forretningsvirksomhed, og den må være ligestillet med andre former for erhvervsvirksomhed. Den eneste fordel, man kan sige de har, er placeringen på en station, hvor der både kommer rejsende og andre, det kommer meget an på, hvor man er i landet. Der er nogle steder, hvor jernbanestationen virkelig er et holddepunkt i weekenderne. Det er dér, man kan få aviser, tobak og en række andre ting, og hvor der ikke er nogen konkurrence andre steder. Det er altså min opfattelse, at når kioskerne drives på de vilkår, der gælder for andre private erhvervsdrivende, må det være rimeligt, at de har den samme mulighed, for de erhvervsdrivende, der sidder dér, har vel også ønske om en vis fortjeneste og om at gå ind i konkurrencen på lige vilkår med andre.

Med hensyn til istandsættelse og den slags drejer det sig alene om, at man som vært istandsætter lokaler, ligesom andre, der udlejer, gør.

Hagen Hagensen (KF):

Tilbage bliver alligevel det forhold, at man i kraft af beliggenheden, i kraft af, at man kan have åbent på andre tider o. lign., kan have en fordel fremfor det øvrige næringsliv.

Jeg synes, det er i orden, at de mennesker, der har kioskerne, og som driver dem på det, som kan kaldes privat, erhvervsmæssig basis, også får noget ud af det, men når der er tale om, at det er én, der driver dem alle sammen, og der i øvrigt er tale om, at man i højere grad vil gå ind i bestyrerforhold, end det hidtil har været tilfældet, mener jeg alligevel, at der kan være tale om, at der påføres det omkringliggende næringsliv en form for konkurrence, som næppe burde finde sted. Jeg forstår altså, at DSB i realiteten vil sørge for, at der ikke gennem udøvelse af kioskvirksomhed bliver tale om andet og mere, end hvad andre kan gøre.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Lykke Kristensen (V)* til boligministeren:

»Vil ministeren sikre, at de mindre og mel-

lemstore virksomheder i bygge- og anlægssektoren får bedre mulighed for at deltage i licitationer i offentligt byggeri?«

(Spm. nr. 76).

Skriftlig begrundelse.

En tiltagende tendens inden for statens bygge- og anlægsvirksomhed til at anvende totalentrepriser og typeprojekter er ved at brede sig til amtskommuner og kommuner. På nogle felter er det rimeligt at anvende disse systemer, men hvis de bliver dominerende inden for alt offentligt byggeri, betyder det erfaringsmæssigt mindre konkurrence og mindre muligheder for de mindre og mellemstore virksomheder for at deltage og fare for en deraf følgende monopolisering i byggeriet.

Det synes også urimeligt, at der ved udbud af totalentrepriser sættes en hel række projekteringsgrupper på det samme projekt, hvilket giver et urimeligt spild af ressourcer.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Før jeg svarer på selve det stillede spørgsmål, vil jeg gerne kommentere de betragtninger om totalentrepriser og typeprojekter, der findes i begrundelsen for spørgsmålet.

Med hensyn til totalentreprise eller totalleverance, som vi plejer at kalde det, er jeg ganske enig med spørgeren i, at denne udbudsform ikke egner sig til enhver byggeopgave. Det fremgår også af den udførlige vejledning, som boligministeriet udsendte i 1975 om de statslige byggevirksomheders brug af totalleveranceformen.

Jeg er enig med spørgeren i, at man ved udbud i totalleverance må undgå det ressource-spild, der ligger i, at en hel række projektgrupper skal arbejde på samme projekt. Bygherrer bør eventuelt efter forudgående annoncering udvælge fra 3 til 5 tilbudsgivere, og de tilbudsgivere, som ikke får arbejdet overdraget, bør i almindelighed have en vis betaling for deres arbejde.

Hvad angår typeprojekter, anbefales det i bygherrevejledningen, at typiserede og standardiserede løsninger skal søges anvendt, hvor det er muligt, men dette er ikke ensbetydende med, at der altid bliver tale om hele, færdige typebygninger. Der vil ofte være tale om brug af typiserede enkeltdele og byggedelssystemer, som kan indgå i fagentreprenørernes tilbud.

Jeg kan i almindelighed slå fast, at de mindre og mellemstore virksomheder ikke har rin-

[Boligministeren.]

gere chance for at gøre sig gældende inden for statsbyggeriet end i byggeriet i øvrigt. De statslige bygherrer anvender alle de eksisterende entreprisformer, og selv for de største byggeopgaver anvendes ofte fagentrepriser.

For det kommunale byggeri har staten mulighed for at give bindende forskrifter, hvor der gives statsstøtte eller der foreligger særlig hjemmel. Kommunernes Landsforening er netop indtrådt i det særlige koordinationsudvalg vedrørende statsbyggeri, og udvalget skal rådgive ministeriet med henblik på at skabe ensartede regler og en ensartet praksis for hele den offentlige byggesektor.

Lykke Kristensen (V):

Må jeg takke ministeren for svaret, og må jeg mon notere mig, at en hel række af de synspunkter, som jeg har i min begrundelse for det spørgsmål, jeg har stillet, er ministeren enig i? Men det er, ligesom ministeren alligevel hopper en smule over, hvor gærdet er lavest.

Vi ved alle sammen, at hvis det er sådan, at man i ministeriet finder en eller anden form, så smitter denne form af ude i kommunerne, i amtskommunerne og endda i visse tilfælde hos private. Når ministeren siger, at man indbyder 3, 4 eller 5, er det en meget, meget lille del, man indbyder, og i hvert fald ude i kommunerne er det mange gange de samme, man indbyder. Det gør så igen, at der er en hel række, som ikke får mulighed for at konkurrere, for at give et tilbud på disse opgaver.

Det glæder mig, hver gang man i dette ting taler om, at man vil støtte de små og mellemstore virksomheder, og det gør man jo næsten fra alle partier. Men man må lige huske på, at så skal man også gøre det muligt for dem at være til stede, at overleve, for ellers er der ingen at støtte. Jeg kender et eksempel fra for nylig, hvor en kommune udbyder nogle haller i totalentreprise. Der sidder 5 teknikere i et team og arbejder; de har udgifter hver på ca. 100.000 kr. og får refunderet 20.000 kr. Det er jo urimeligt. Disse teknikere kan slet ikke forsvare at fortsætte på den måde, for de skal tjene dette tab ind i honorarer på andre byggerier.

Jeg tror nok, at man skal begrænse disse udliciteringsformer mest muligt. Vi har set, at man navnlig fra socialministeriets side har udbudt ganske små byggerier i totalentreprise.

Jeg er sikker på, at de mindre og mellemstore virksomheder her ville kunne konkurrere.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Hvis spørgeren har henvist til den form, hvorunder vi udbød det kommende udenrigsministeriums bygninger, vil jeg godt sige, at der efter min opfattelse ikke er nogen grund til på nuværende tidspunkt at lade denne ordning smitte af, da det var første gang, man fra statens side anvendte denne form, og jeg har ganske klart både over for dem, der var med i denne konkurrence, og over for finansudvalget, som godkendte denne konkurrenceform, sagt, at vi må have en efterfølgende debat om det, der kom ud af denne konkurrence, således at vi kan lære af den og eventuelt ændre den, hvis det er tanken at bruge den mere. Derfor er jeg da enig med spørgeren i, at man ikke umiddelbart kan kopiere denne. Det vil være helt forkert.

Jeg vil også godt sige om det spørgsmål, som blev rejst måske som en imødegåelse af det, jeg i første omgang svarede, om, at man skulle indbyde 3-5, at det er klart, at jo flere man indbyder til konkurrence om et enkelt projekt, jo dårligere chancer er der for at få projektet, og jo mindre har man vel råd til at give dem, der ikke får opgaven, erstatning for udført arbejde. En passende balance imellem det, der skal gives for det arbejde, der udføres, og antallet af indbudte til denne form for konkurrence finder jeg rimelig, og det, jeg angav - 3-5 - var jo kun en tommelfingerregel, men jeg vil godt understrege - og heri er jeg enig med spørgeren - at denne form skal gennemdiskuteres, inden den i almindelighed er anvendelig.

Lykke Kristensen (V):

Dér, hvor jeg egentlig ville hen - det vil jeg gerne sige til ministeren - var faktisk, at man begrænsede den udbudsform, og at man i og for sig kørte på den udbudsform, som indtil for få år siden var almindelig, men at man så til gengæld også pålægger de teknikere, der projekterer, at deres overslagsberegninger skal være så tilbunds-gående, at man bliver fri for de kedelige overskridelser, som fandt sted førhen, og som denne ordning nok har ført til. Det, jeg primært ville med spørgsmålet, var i og for sig, at man gik tilbage til den almindelige projekteringsordning og enten holder indbudt licitation med temmelig mange eller offentlige licitationer, sådan at nye virksomheder får mu-

[Lykke Kristensen.]

lighed for at deltage i disse licitationer. Det er nemlig meget, meget sjældent, at en ny virksomhed får mulighed for at deltage i en licitation ved totalentreprise.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Det er sikkert en rigtig betragtning, at hele totalentrepriseformen kræver en meget præcis formulering af den opgave, som bygherren ønsker udført; og uden at man kan formulere denne opgave, er det vel heller ikke muligt at få et tilfredsstillende resultat ud af det. Men jeg tror også, at de fleste vil have forståelse for, at netop totalentrepriseformen bevirker, at kommunalbestyrelsesmedlemmer, ja, ministre undgår at skulle gå til de bevilgende myndigheder og få penge til dækning af overskridelser, som der jo ofte har været i de andre sager. Jeg er helt enig med spørgeren i, at problemerne om formuleringen og tilrettelæggelsen er meget afgørende for byggesagens heldige forløb inden for de afstukne rammer, og dér har altså de ansvarlige en større sikkerhed i totalentreprisen, end de har haft tidligere i den almindelige entrepriseform.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Lykke Kristensen (V) til boligministeren:

»Har ministeren planer om at ændre eller afskaffe bestemmelsen om fast pris ved afgivelse af tilbud inden for bygge- og anlægsvirksomhed i forbindelse med den offentlige sektor og i stedet lade tilbuddene indekstrulere fra tilbudsdagen og ikke som nu fra årsdagen for tilbuddets afgivelse?«

(Spm. nr. 77).

Skriftlig begrundelse.

Den meget urolige økonomiske situation, som de sidste år har været præget af, har gjort, at fastprisordningen bør afskaffes. Det kan ikke være rimeligt, at entreprenører og håndværkere skal tage risikoen for prisstigninger, hvad enten disse kommer udefra eller indefra.

Hvis man ser på prisudviklingen inden for det almindelige, murede byggeri i årene fra 1968 til 1976, kan man se, at prisstigningerne var omtrent følgende: 1968 – 5 pct., 1969 – 8 pct., 1970 – 7 pct., 1971 – 8 pct., 1972 – 7 pct., 1973 – 22 pct., 1974 – 17 pct., 1975 – 7 pct., og tendensen i 1976 er 5 pct. Det virker uanstæn-

dig at forlange, at de bydende skal tilbyde deres arbejde under sådanne vilkår.

Den omtalte indekstrulering bør ligge så tæt på de faktiske prisstigninger som muligt, den nuværende indekstrulering vil godt kunne benyttes.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Også inden jeg besvarer dette spørgsmål om en eventuel ændring eller afløsning af fastprisordningen, vil jeg gerne komme med nogle kommentarer til den begrundelse, der er knyttet til dette spørgsmål. Ser man på de anførte prisstigningstakter i årene fra 1968 og til 1976, vil man bemærke, at bortset fra tallene for årene 1973 og 1974 er stigningstakten forholdsvis konstant, nemlig 6–7 pct. Stigningerne kan således ikke have været urimeligt overraskende i fastprissagerne. Årene 1973 og 1974 er præget af helt usædvanlige stigninger, men netop disse stigninger gav jo også anledning til forskellige lempelser i fastpriskravet.

Til selve det stillede spørgsmål skal jeg bemærke, at det jo var en aftale mellem byggeriets organisationer i forbindelse med den lempelse af fastprisordningen, der gennemførtes i 1975, at selve fastprisordningen skulle tages op til fornyet overvejelse efter ét år, dvs. pr. juli 1976, på grundlag af de erfaringer, man på dette tidspunkt havde fået med de nye lempelser.

På et møde i august i år mellem organisationerne og mig endes man om at udsætte en endelig stillingtagen til fastprisordningen, indtil en arbejdsgruppe havde set på mulighederne for en indekstruleringsordning for byggepriser. Arbejdsgruppen er i øjeblikket midt i arbejdet og håber at kunne være færdig ved årets udgang, eventuelt først i det nye år.

Mine planer om den fremtidige ordning afhænger således af arbejdsgruppens endelige resultat og de forhandlinger, som jeg herefter agter at føre med organisationerne, men jeg vil gerne understrege, at begge perioder, både for 1975 og nu, er aftalt i enighed mellem ministeriet, Entreprenørforeningen og Håndværksrådet.

Lykke Kristensen (V):

Jeg takker ministeren for svaret, men jeg synes nok, det er værd ligesom at gå lidt tilbage i tiden og repetere, hvorfor denne ordning blev indført. Den blev indført i 1967 og

[Lykke Kristensen.]

var også ledsaget af en hel del sunde argumenter, idet der dengang var en vældig tendens til, at alle parter, der havde med byggeri og en byggesag at gøre, skulle forandre det færdige projekt lige fra projektstadiet og under hele byggeriet, sådan at byggeriet fik et helt andet slutresultat, såvel projekteringsmæssigt som økonomisk og sandelig også tidsmæssigt. Der var en hel del argumenter for at indføre den ordning, og på daværende tidspunkt, hvad ministeren også var inde på, var priserne meget stabile. Det er i langt de fleste tilfælde ikke særlig svært for lederen af den store entreprenørvirksomhed at afgive fast pris, fordi han har mulighed for at få informationer, som hverken den lille eller den mellemstore håndværksmester har. For mig at se er det lidt latterligt, at man sidder i 14 dage og regner et tilbud minutløst ud for så i de sidste to timer at diskutere, hvorvidt man skal forøge den pris, man er kommet til, med 5, 10 eller måske 15 pct. Jeg indrømmer, at der i 1974 kom visse lempelser, efter at vi fik de kolossalt store prisstigninger, som skyldtes dels, at oliepriserne steg, dels, at prisen på snedkertræ og tømmertræ på få måneder steg 120 pct. Men på trods heraf skete der en lang række konkurser, og en lang række håndværksvirksomheder kom vældigt i knibe, så deres likviditet den dag i dag er meget dårlig på grund af det, og ministeren kan jo ikke vide noget om, hvornår det samme sker igen. Jeg mener ikke, man kan byde de små og mellemstore virksomheder at give tilbud under disse vilkår.

Man har så sidste år, hvad ministeren også rigtigt var inde på, kørt de toårige faste priser tilbage til ét år med en indeksregulering. Men så synes jeg, det hele er så gennemhullet, at man akkurat lige så godt nu kunne gå tilbage til tilbudsdagen og benytte den indeksregulering, man nu bruger fra 1 års dagen, til regulering af tilbudsprisen fra det tidspunkt, tilbudet er afgivet på. Men hvis det skulle ske – og det håber jeg da på man kommer frem til i det udvalg, som ministeren taler om – tror jeg, det ville være ønskeligt, at man i det cirkulære, som vil blive udsendt, pålægger offentlige myndigheder pligt til at vurdere, hvor meget priserne vil stige i byggeperioden, sådan at myndighederne, når de søger om bevillinger, har denne formodede prisstigning med, så vi ikke ender som før 1967 med de store overskridelser på de forskellige budgetter.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Jeg er da glad for, at hr. Lykke Kristensen gik et stykke tilbage i tiden, for det var som bekendt daværende trafikminister Guldberg, der gennemførte denne ordning, endog imod socialdemokratiets protest; det hører også til historien. At så denne protest er blevet til, at jeg tror, enhver siddende regering uanset partifarve vil være meget forsigtig med at ophæve denne ordning, tror jeg også hører med til historien. Derfor har vi fra min tid prøvet at lempe os til rette med den udvikling, der er sket, men dog uden at slippe taget, idet ordningen jo på mange områder har været gunstig, det vil jeg medgive. Den har helt givet haft vældig betydning for en bedre planlægning, en bedre koordinering af arbejdet og dermed en prisbillighed over for både stat og kommune. Jeg tror, det fortsat med en fornuftig udvikling er en ordning, der vil være til gavn for begge parter, både bygherren og den udførende, og det er det, jeg har bestræbt mig på at opnå i samråd med Entreprenørforeningen og med Håndværksrådet. Indtil dette øjeblik har vi været enige om de ting, der er sket, og jeg kan også sige, at disse ordninger er godkendt af både finansudvalget, folketingets boligudvalg og folketingets erhvervsudvalg; en bedre dækning for sine beslutninger tror jeg det er vanskeligt at få.

Hans Bjerregaard (FP):

Der er ingen tvivl om, at den fastprisordning og fasttidsordning, vi har inden for den offentlige sektor, har været til, jeg tør godt sige meget stor skade for en del af byggeriet, til dels i form af fordyrelse, ikke alene fordi man har taget højde for det i tilbuddene, men også fordi de håndværkere, der er gået ned undervejs, har lidt tab, således at byggeriet skulle gøres færdigt af andre håndværkere senere med en væsentlig fordyrelse.

Med baggrund i det stillede jeg i 1974 et næsten enslydende spørgsmål til den daværende boligminister, hr. Johan Phillipsen, som jeg forstår er partifælle med spørgeren nu, og fik et meget klart og tydeligt nej til at ændre noget som helst ved det. I et samråd senere fik jeg af den senere boligminister, som jo stadig er boligminister, et tilsagn om, at man ville foretage ændringer, når man havde haft forhandlinger med byggeriets organisationer. Det forstår jeg man har haft indtil nu, og at man stadig fører dem. Jeg vil derfor bede boligmini-

[Hans Bjerregaard.]

steren bekræfte, at der, når de forhandlinger er ført til ende, virkelig vil blive foretaget noget inden for fastpris- og fasttidsordningen, som er i overensstemmelse med, hvad byggeriets organisationer ønsker og foreslår, og ikke blot et ensidigt diktat fra ministerens side.

Lykke Kristensen (V):

Det er da rigtigt, at hr. Guldberg var minister for offentlige arbejder dengang, men så vidt jeg husker, var det hr. Aage Hastrup, der var boligminister, og det var boligminister Aage Hastrup, der underskrev det cirkulære, der blev sendt ud.

Jeg ønsker ikke, at de tilstande – og det har jeg allerede nævnt – som var dengang, skal komme tilbage, og jeg mener heller ikke, det vil ske med det forslag, jeg her stiller om at bibeholde den faste tid og indeksregulere rimeligt, og dermed tænker jeg på de rimelige til-læg, som håndværksmesteren eller entreprenøren skal have i forhold til tilbudsdagens afgivne pris, f. eks. den indeksregulering, man har i dag. Jeg kan ikke se, man slår noget som helst i stykker ved det. Det eneste, man gør, er, at man giver en sikkerhed for, at de tilbud, der afgives, afgives så tæt ved det konkurrencemæssigt billigste som overhovedet muligt, og det var i og for sig grundlaget for mit spørgsmål.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Jeg kan bekræfte den historiske fremstilling, at fastprisordningen altid har været administreret af den til enhver tid siddende boligminister. Jeg ville kun understrege, at det var daværende minister Guldberg, der fik den gode idé, og det tror jeg ingen kan benægte. Men jeg vil endvidere understrege, som jeg også gjorde det tidligere, at jeg er opmærksom på disse ting, og jeg kan sige til hr. Lykke Kristensen, at jeg aldrig har forstået, at håndværksmestre turde anbefale at forlade fast pris og fastholde fast tid. Det ville være alle tiders »gefundenes Fressen« for en aktiv fagforeningsmand; jeg vil i hvert fald ikke anbefale en sådan ordning.

Til hr. Hans Bjerregaard kan jeg sige, at jeg er aldeles uenig i hr. Hans Bjerregaards betragtninger, og jeg kan ikke love andet end det, jeg lovede hr. Lykke Kristensen, nemlig at jeg vil tage stilling i sagen, når forhandlingerne med udvalget, boligministeriet, Håndværksrådet og Entreprenørforeningen er færdige.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Fjerde næstformand (Poul Dam):

Fra de pågældende ministre er modtaget skriftlige besvarelser af spørgsmål stillet af følgende medlemmer af Folketinget:

Aksel Pedersen: spm. nr. 56

Inge Krogh: spm. nr. 58

Kurt Brauer: spm. nr. 65.

Spørgsmålene og besvarelserne vil blive op-taget i Folketingstidende.

Skriftligt besvarede spørgsmål.

Af *Aksel Pedersen* (V) til ministeren for offentlige arbejder (21/10 76):

»Vil ministeren udarbejde anvisninger på forskellige former for kystsikring, som hurtigt vil kunne godkendes til private grundejerfor-eningers, kommuners og statens brug ved sik-ring af vore kyster?«

(Spn. nr. 56).

Begrundelse.

Mange steder ved vore fjorde og søer fore-går et slid på kysterne, der ville kunne forhind-res ved rimelige og ret billige foranstaltninger.

I øjeblikket bliver der gjort spredte private og offentlige forsøg – ofte ulovligt – for at hin-dre kystnedbrydning. Ved at finde foranstalt-ninger, faskiner, blokke osv., der meget hurtigt vil kunne godkendes af myndighederne, vil man herigennem kunne fremskaffe mange ar-bejdspladser i vintermånederne ved menings-fyldt arbejde samtidig med, at fornuftige anlæg med bevarende hensigt vil vække forståelse hos befolkningen som nødhjælpsarbejde.

Med dette spørgsmål tænkes ikke på sikring af havkysterne, idet disse meget krævende sik-ringer ligger uden for kommunernes opgaver.

Minister for offentlige arbejder *Niels Mat-thiasens* svar (27/10 76):

Det fremgår af spørgsmålets begrundelse, at der er tænkt på begrænsede foranstaltninger både i henseende til udstrækning og omkost-ninger. Hr. Aksel Pedersen har således en for-modning om, at der rundt omkring ved landets kyster sker en kystnedbrydning af lokal art, som ved relativt begrænsede midler kunne imø-degås eller i hvert fald forsinkes. Selv om jeg ikke har nogen konkret undersøgelse at hen-vise til, må jeg sige, at jeg er tilbøjelig til at have samme opfattelse som hr. Aksel Peder-

[Ministeren for offentlige arbejder.]

sen. Jeg tror, at mange ejere af kystejendomme – navnlig i fællesskab – for overkommelige midler, når ejendomsværdierne tages i betragtning, kunne gøre mere for at beskytte deres ejendomme. Men jeg tror også, at der er en udvikling i gang i den rigtige retning.

Derimod tror jeg ikke, at det er meget vejledende at samle beskrivelser af forskellige former for kystsikringsanlæg i en slags vejledning eller lignende. Det er sjældent uvidenhed om eksistensen af beskyttelsesmuligheder, der er det springende punkt, når et kystsikringsanlæg skal planlægges. Det afgørende er i langt det største antal tilfælde at få en sagkyndig vurdering af, hvilken form for beskyttelse man med størst fordel vil kunne vælge i dette konkrete tilfælde, og hvorledes det bør udføres for at få den størst mulige nyttevirkning for den strækning, der skal beskyttes, og ikke mindst for at undgå skadelige indvirkninger på tilstødende eller fjernereliggende kyststrækninger. Det er for denne vurdering helt nødvendigt at have rutine i bedømmelse af først og fremmest materialelevningsforholdene. Dette gælder navnlig, så snart blot en ringe del af anlægget placeres uden for dagligvandslinien eller nær ved denne. Jævnlig klager til ministeriet om interimistiske anlæg udført uden sagkyndig bistand og uden tilladelse viser berettigelsen af denne betragtning.

Efter min opfattelse bør man altså som hovedregel ikke gå i gang med en kystbeskyttelse, før man har fået sagkyndig vejledning. I det overvejende antal tilfælde må man heller ikke gøre det uden tilladelse. Det gælder alle foranstaltninger på søterritoriet, og på strandbredden vil kystfredningslov og andre regler kunne komme ind i billedet. En vejledning, der alene indeholder beskrivelse og visse oplysninger om selve anlæggenes konstruktion, tror jeg således ikke har megen værdi.

En anden betragtning, der går i samme retning, er, at det for valget af beskyttelsesforanstaltning er afgørende, hvilke værdier der skal beskyttes. Hvor meget vil man ofre på sagen? Det er også i denne henseende en sagkyndig vurdering, som skal til.

Der skal naturligvis ikke herske tvivl om, at jeg ser med største sympati på, at kystinspektoratet giver kystgrundejere vejledning til beskyttelse af deres ejendomme. I klagesager og lignende tilfælde må der nødvendigvis i en vis udstrækning – i hvert fald uofficielt – gives

nogle gode råd. Men kystinspektoratet må i dag afvise at give mere indgående anvisninger til enkelte ejere, sammenslutninger af ejere eller kommuner om, hvorledes en kystsikring på et bestemt sted bør udføres. Det har kystinspektoratet slet ikke kapacitet til, og en sådan rådgivning er da heller ikke bevillingsmæssigt anerkendt som en statsopgave. Jeg kan således nævne, at det har været helt nødvendigt at ansætte midlertidigt personale, fordi man har pålagt kystinspektoratet projektering af og tilsyn med forstærkningen af Ribe dige.

Min konklusion er således, at en individuel, sagkyndig vejledning er nødvendig, hvis et kystsikringsanlæg skal opfylde det tilsigtede mål uden unødvendig økonomisk indsats og uden skadelige virkninger. En sådan individuel vejledning har kystinspektoratet i dag ikke kapacitet til – og kun i beskeden omfang hjemmel for – at yde. Skulle der være politisk basis for at give kystinspektoratet nye opgaver i denne henseende, kan jeg kun hilse noget sådant med tilfredshed. Yderligere personale er imidlertid en nødvendig forudsætning for at gå i gang med noget sådant. Ud over udgifter til løn, husleje, kontorhold m. v. må jeg også nævne rejse-udgifterne.

Den mulighed består, at man lader kystinspektoratet opkræve betaling for den ydede assistance efter kostpriser.

Af *Inge Krogh* (KrF) til arbejdsministeren (21/10 76):

»Vil ministeren overveje at tage initiativ til en ændring af funktionærloven, så funktionærer, der har adopteret et barn, får ret til haly løn i en periode efter modtagelsen af adoptivbarnet, svarende til de eksisterende regler i funktionærlovens § 7, stk. 2?«
(Spm. nr. 58).

Begrundelse.

Det må anses for at være af stor betydning, at adoptivmoderen har mulighed for at være sammen med barnet i nogen tid efter, at barnet er kommet i hjemmet. Nogle lande kræver, at adoptivmoderen skal være hjemme i 6 måneder. Det vil være rimeligt, om en af forældrene i nogen grad kan få en økonomisk kompensation.

Arbejdsminister *Erling Jensens* svar (28/10 76):

Efter funktionærlovens § 7, stk. 2, er ar-

[Arbejdsministeren.]

bejdsgiveren i tilfælde af en funktionærs graviditet pligtig at betale hende halv løn i indtil 5 måneder i tiden fra arbejdsudygtighedens indtræden, dog tidligst 3 måneder før fødslen, indtil 3 måneder efter fødslen, medens en funktionær, der adopterer et barn, ikke med henvisning til denne bestemmelse vil kunne kræve nogen løn i forbindelse med adoptionen.

En adoptionssøgende, som har dagpengegivende indtægt, og hvor begge ægtefæller er udearbejdende, har i medfør af § 33, stk. 3, i lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel ret til dagpenge i højst 6 uger efter modtagelsen af barnet, når de adoptionsundersøgende myndigheder bestemmer, at en af ægtefællerne skal være fraværende fra arbejde i forbindelse hermed.

Bestemmelsen i dagpengeloven giver ikke ret til fravær fra arbejdet, og jeg kan da godt se problemet, hvis en funktionær ikke kan udnytte retten til dagpenge i op til 6 uger i forbindelse med adoption for at være sammen med barnet i nogen tid efter, at det er kommet i hjemmet.

Imidlertid har arbejdsministeriet nedsat et udvalg til revision af funktionærloven. Et særligt underudvalg arbejder for tiden med spørgsmålet om samordning af funktionærlovens og dagpengelovens bestemmelser om løn, henholdsvis dagpenge, i forbindelse med graviditet og fødsel. Jeg vil derfor bede udvalget om i lys af dagpengelovens regler at se på spørgsmålet om, hvorvidt der i funktionærloven bør optages en bestemmelse om ret til fravær fra arbejde i forbindelse med adoption af et barn, og i bekræftende fald, hvorvidt en sådan ret bør forbindes med ret til delvis løn i fraværperioden.

Af *Bay* (UP) til ministeren for offentlige arbejder (25/10 76):

»I anledning af strejkerne i vore lufthavne kunne jeg tænke mig at få at vide, om baggrunden efter ministerens opfattelse kan søges i en selvybevidst arrogance i SAS' ledelse, og om ministeren vil overveje at give indenrigsflyvningen fri.«

(Spm. nr. 63).

Begrundelse.

Som passager har jeg altid mødt venlighed og hjælpsomhed hos personalet i SAS lige fra

buschauffører over dragere og billetpersonale til stewardesser og piloter.

Jeg kender mindst to selskaber, som ikke alene er villige til, men også er i stand til, at tage konkurrencen op med SAS på dette område.

Minister for offentlige arbejder *Niels Mathiasens* svar (2/11 76):

Jeg må stille mig ganske uforstående over for dette spørgsmål, hvis første led vedrører forhandlinger mellem SAS og dets ansatte, et forhold, som jeg ikke har eller skal søge at øve indflydelse på, og hvis andet led helt savner forbindelse med det første. For en ordens skyld vil jeg minde om, at SAS gennem DDLs koncession har fortrinsret til beflyvning af indenrigsruterne frem til 1995.

Af *Kurt Brauer* (SF) til statsministeren (25/10 76):

»Vil statsministeren redegøre for, om det på regeringsmøde den 6. marts 1973 eller den 30. juli 1973 blev besluttet »... i de formentlig tre år, tilvejebringelsen af et konkurrenceresultat vil tage, at søge forholdene i Christiania normaliseret, idet der søges givet bosættelsen i området karakter af et socialt eksperiment«, eller om en sådan beslutning ikke blev truffet?«

(Spm. nr. 65).

Begrundelse.

Den 14. juni 1973 afholdtes i kulturministeriet et møde mellem daværende forsvarsminister Kjeld Olesen, socialminister Eva Gredal og kulturminister Niels Mathiasen på den ene side og repræsentanter for fristaden Christiania på den anden.

Om mødets forløb udfærdigedes ved kulturministeriets foranstaltning et notat, der er fremlagt i den verserende landsretssag mellem fristaden Christiania og forsvarsministeriet som underbilag til sagens bilag 1.

Notatet er i den foreliggende affattelse godkendt af de tre deltagende ministre.

Det indeholder blandt andet følgende:

»... Efter regeringens vedtagelse om ikke nu at afhænde Bådsmadsstrædes kaserneareal på Christianshavn, men i stedet på kulturministeriets initiativ at udskrive en idékonkurrence bl. a. til sikring af de fredede bygninger og voldanlæg i det fredningsmæssigt værdifulde område, har regeringen tillige besluttet (fremhæ-

[Kurt Brauer.]

velsen min. K. B.) i de formentlig tre år, tilvejebringelsen af et konkurrenceresultat vil tage, at søge forholdene i Christiania normaliseret, idet der søges givet bosættelsen i området karakter af et »socialt eksperiment« . . . »

Under landsretssagen blev der den 6. september d. å. afsagt sålydende kendelse:

» . . . Det pålægges sagsøgte, forsvarsministeriet, at fremlægge mulige beslutningsreferater eller anden autentisk gengivelse af beslutninger fra regeringsmøder den 6. marts 1973 og den 30. juli 1973, for så vidt de vedrører sagsøgeren. . . «

Dette pålæg efterkom forsvarsministeriet ved i retten som bilag V at fremlægge en skrivelse af 7. september fra statsministeren til kammeradvokaten.

Dette af statsministeren underskrevne brev slutter således:

» . . . På regeringsmødet den 6. marts 1973 var der tilslutning til,

. . . at boligministeren i samarbejde med kulturministeren tilrettelægger og udskriver en idékonkurrence om anvendelsen af det 38 tdr. land store areal i forbindelse med Bådsmandsstrædes kaserne,

at dette areal forbliver i forsvarsministeriets eje de første tre år, samt

at forsvarsministeren sammen med kulturministeren og socialministeren på denne baggrund overvejer den foreløbige anvendelse af Bådsmandsstrædes kaserne.«

På regeringsmødet den 30. juli 1973 var der tilslutning til, at »den aftalte tre års periode og idékonkurrence skulle fastholdes.«

Denne redegørelse skulle altså være »autentisk« – dvs. rigtig og udtømmende – men efter den er der ikke truffet beslutning som angivet i det kulturministerielle notat om » . . . i de formentlig tre år, tilvejebringelsen af et konkurrenceresultat vil tage, at søge forholdene i Christiania normaliseret, idet der søges givet bosættelsen i området karakter af et »socialt eksperiment« . . . ».

Da det ikke kan være rigtigt, både at der er truffet regeringsbeslutning som anført i det kulturministerielle notat om begivenhederne den 14. juni 1973, og at der, som det fremgår af statsministerens autentiske redegørelse, ikke er truffet sådan beslutning, opfordres statsministeren til at redegøre for, hvilken af delene der er stemmende med de faktiske forhold.

Statsminister *Anker Jørgensens* svar (2/11 76):

Som det fremgår af begrundelsen for spørgsmålet, er hr. Kurt Brauer bekendt med indholdet af mit brev af 7. september 1976 til kammeradvokaten.

I dette brev gav jeg oplysning om indholdet af referaterne af de på regeringsmøderne den 6. marts og 30. juli 1973 truffede beslutninger vedrørende Christiania-arealerne.

Om den skriftlige redegørelse, jeg således har afgivet med henblik på fremlæggelse i retten, skriver hr. Kurt Brauer i spørgsmålets begrundelse, at den »skulle altså være »autentisk« – dvs. rigtig og udtømmende. . . «

Jeg skal undlade at kommentere hr. Kurt Brauers insinuerende ordvalg og alene bekræfte, at de oplysninger, jeg har givet, er rigtige og udtømmende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ophevelse af lov om brandsikring af bygningskonstruktioner.

(Lovforslag nr. L 35. Fremsat 12/10 76. Første behandling 29/10 76).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om sikring mod misbrug af CPR-numre m. v. [af Hagen Hagensen m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 6. Fremsat 13/10 76).

Forslaget sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

De konservative foreslår, at folketinget beslutter, at brugen af CPR-registret begrænses således, at der kun kan finde anvendelse af